

afvragen of de merkwaardige verspreiding van de paddestoelen (*Coprinus picaeus*) bepaald wordt door de invloed der paarden of door de aard van bovengenoemd strooisel. Het is natuurlijk ook niet uitgesloten dat beide factoren een rol spelen bij de vorming van het geschikte milieu van de Spechtinkzwam. Het is ons echter opgevallen dat de strook die met Spechtinkzwammen bezet is, abrupt eindigt terwijl de strooisellaag zich verder langs het ruiterspad voortzet en niet minder wordt. Denkbaar is nu dat het bewuste deel van het ruiterspad sterker verontreinigd is met urine of uitwerpselen der paarden dan de rest van het pad. Dit is een voor de hand liggende veronderstelling want het is bekend dat diverse inktzwam-soorten een sterke voorkeur vertonen voor mestrijke plaatsen. De naam *Coprinus* (copros is mest) hangt hiermee samen.

Het verdere deel van de wandeling leverde weinig opvallends, alleen nabij de Willemsvaart vonden we een flink aantal Parasolzwammen die we maar hebben laten staan hoewel ze een smakelijke maaltijd hadden kunnen leveren.

Adres van de schrijver:

Tekeningen van de schrijver

Foto: Peter van Dam, Zwolle

LITERATUUR:

E. Heimans, (1899). Na een onweer in het park, en een zonderlinge plant. De Levende Natuur, derde jaargang.

C. Cool en H. A. A. van der Lek, (1936). Paddestoelenboek. Deel II.

B. Hubert, (1955). Slakken met een luikje. Zwolsche Courant, 15 juni, 1955.

Tegenstrijdigheden

door J. Landwehr

In het decembernummer 1976 van 'Natura' stelde de heer Zonderwijk een aantal zaken aan de orde betreffende het beheer van wegbermen, het onderhoud van watergangen en het inbrengen van wilde planten in het stedelijk groen. Het gepubliceerde geeft aanleiding tot het plaatsen van een paar kanttekeningen.

Wat betreft het aspect van de verrijking der wegbermen met wilde planten, wil ik herinneren aan de activiteiten die de gemeente Amstelveen reeds in 1960 ondernam bij de aanleg van een verkeersweg. Toentertijd werd het initiatief genomen om de stoffering van de bermen geheel met inheemse planten uit te voeren. Het bermoppervlak bedroeg 6 ha waarvan ongeveer 4 ha in gras zou worden uitgevoerd. De motivatie van dat initiatief was de wilde flora weer een plaats te geven in ons cultuurlandschap en dichter bij de mensen te brengen. Dit initiatief leidde tot opmerkelijke uitkomsten, waaruit twee

belangrijke zaken werden gedestilleerd.

Allereerst werd het bewijs geleverd dat het mogelijk was om de wilde plant door cultuurtechnische middelen een plaats aan te bieden in ons cultuurlandschap, mits men bereid is en deskundig genoeg, om het geschikte milieu in te richten. De tweede uitkomst was van direkter belang. Aangetoond kon worden dat de onderhoudskosten minder waren dan bij de gebruikelijke bermen het geval was. Er was slechts één maaibeurt in de zomer nodig, terwijl een eventuele tweede maaibeurt in één der wintermaanden kon plaats vinden. Een bijkomend voordeel was de mogelijkheid tot werkspreiding. Heel toevallig kwam dit initiatief op het meest geschikte moment, want het steeds groter wordende kostenpakket was voor elke wegbeheerder een bron van zorg. Elke kostenverlagende factor was welkom. Men was dan ook eerder bereid om het weder invoeren van de wilde plant als een bijkomend verschijnsel te accepteren.

Voorheen werd een grasrijke berm als een voor de hand liggende zaak beschouwd, voornamelijk om de taluds en bermen voor afspoelen en verstuiven te behoeden. Eveneens was een hoge grasproduktie belangrijk want veel wegen en dijken grensden aan het boerenland, waarbij nog kwam dat veel boeren een extra voer gras of hooi best konden gebruiken. Het grasgewas werd toentertijd aan de hoogste bieder verpacht. Voor de wegbeheerder was deze verpachting van groot belang.

De mechanisering en de schaalvergroting in de landbouw en de steeds hoger wordende loonkosten, maakten het voor de boeren onaantrekkelijk om de arbeidsintensieve bermen aan te houden. De belangstelling voor het pachten van wegbermen taande en de wegbeheerder moest maar zien hoe hij het gras kwijt raakte. Zelfs een financiële tegemoetkoming kon de boer er niet meer toe bewegen om de bermen te maaien, temeer daar de er aan gekoppelde schouwplicht een te zware last werd. Het toenemend autoverkeer dat het gras minderwaardig maakt (lood, stof e.d.), de kleinschaligheid (arbeidsintensief), het kostbare transportprobleem (afvoer van het gras of hooi) en de lastige schouwplicht maakten de boeren afkerig waardoor de wegbeheerder noodgedwongen loonbedrijven moest inschakelen. Dit bracht een onwelkome kostenstijging mee.

Op dat moment was de tijd rijp om andere ideeën ingang te doen vinden. Voorheen steunde de verhoging van de grasproduktie op adviezen van de voorlichtingsdiensten, terwijl de onkruidbestrijding met chemische middelen door de Planteziektenkundige dienst werd geadviseerd. Later werden deze adviezen meer milieugericht en werd, mede onder druk van buitenaf, de gevolgde methode in haar algemeenheid afgewezen. Deze korte schets is als een aanvulling bedoeld op het artikel van de heer Zonderwijk.

Velen met mij zijn erg gelukkig met de huidige gang van zaken, want men is bereid om de wilde plant weer toe te laten,

uit welke overweging dan ook.

Een tweede kanttekening die ik wil plaatsen, zet ik bij de opmerking die de heer Zonderwijk maakt over 'de nieuwere ontwikkeling die er gaande is ten aanzien van het beheer van het stedelijk groen'; hierbij zouden 'de madeliefjes in de gazons tot de onkruiden worden gerekend' en als zou 'de ondergrond van elke beplanting absoluut kaal moeten zijn'. De heer Zonderwijk zou beter moeten weten. Door dit te stellen wekt hij de schijn alsof hier nog een onontgonnen werkkerrein ligt, waarmee nu maar eens een begin moet worden gemaakt, n.l. het invoeren of toelaten van de wilde plant in de plantsoenen. Een geheugenopfrissertje is niet overbodig. Reeds vanaf 1939 is de plantsoendienst in Amstelveen met grote inzet bezig om de wilde flora in de aanleg toe te passen. Men is begonnen met het inbrengen van water- en oeverplanten in de waterpartijen, niet te vergeten de aanleg van heemparken vanaf 1939-1940.

Toentertijd was deze vorm van groenaanleg een buitenissige zaak. Door het kweken en vermenigvuldigen van de wilde soorten op eigen kwekerijen verkreeg men grote ervaring in de toepassingsmogelijkheid van de verschillende soorten. Nadat veel voorlichting en informatie naar buiten werd gebracht gingen van lieverlede andere gemeentelijke plantsoendiensten zich voor dit aspect interesseren. Hoewel gezegd moet worden dat het al of niet slagen van dergelijke nieuwigheden vaak afhankelijk is van de inzet en belangstelling van één of meer personen. Maar dit geldt evenzeer voor elke andere zaak.

Jammer was echter dat de wilde plant in handen van de plantsoendiensten door floristen en biologen niet erg werd gewaardeerd. Allerlei gedenkwaardige uitspraken werden door die 'deskundigen' geslaakt. Vooral het woord 'floravervalsing' en 'natuurvervalsing' lag voor in de mond. Thans zijn er biologen die er zich op laten voorstaan, de geniale uitvinders te zijn van het gebruik van de wilde plant in tuinen en parken.

Met nadruk wil ik er op wijzen dat de toepassing van de wilde flora in het openbare groen reeds lang geen nieuw verschijnsel is, maar een aangelegenheid die in vakkringen reeds vele jaren geleden onder de aandacht werd gebracht. Natuurlijk kan en moet er nog veel gedaan worden. We zijn nog lang niet waar we graag willen zijn, maar men is er mee bezig.

De heer Zonderwijk schrijft in zijn artikel 'En wat zouden over de grond kruipende soorten als Zilverschoon, Kruipende boterbloem, Hondsdraf e.d. of van nature laag blijvende planten als Muurpeper hier geen aantrekkelijke bodembedekkende functie kunnen hebben! De overgang van het vlakke grasveld naar de opgaande heesters zou dan geleidelijker en natuurlijker kunnen zijn' (opmerking van mij 'maar dan toch niet met Muurpeper'). Ik citeer verder 'In geen van de aangegeven beheersobjecten mag de drang tot het doen herleven van de wilde flora en fauna ontaarden in een situatie, waarbij de gewenste begroeiing overgaat in een ruigte met distels en brandnetels'.

Deze twee uitspraken raken in feite de kern van de zaak. Wil men bepaalde plantesoorten in één of andere aanleg toe laten of inbrengen, dan komt van meet af de concurrentie van sterkere soorten zich aandienen. Als men verruiging wil voorkomen, dient men 'selectieve' onkruidbestrijding toe te passen. Dat kost arbeid, dus geld. Om de wilde plant in openbare plantsoenen een juiste plaats aan te bieden dient men met een aantal factoren rekening te houden. Men moet zich afvragen of

- a. de functie van een plantsoen het toelaat om wilde planten aan te brengen;
- b. de grootte van het object evenredig is aan het gestelde doel;
- c. de geaardheid van het terrein, de grondsoort, de waterhuishouding zodanig zijn dat de wilde plant zich kan handhaven en vermenigvuldigen;

d. er geen storende invloeden zijn die de ontwikkeling van de kruiden belemmeren, b.v. het uitlaten van honden, overdadige betreding, regelmatig voorkomende vernielingen e.d.;

- e. de vakkennis en de belangstelling van het onderhoudspersoneel voldoende zijn om de ontwikkeling te begeleiden.

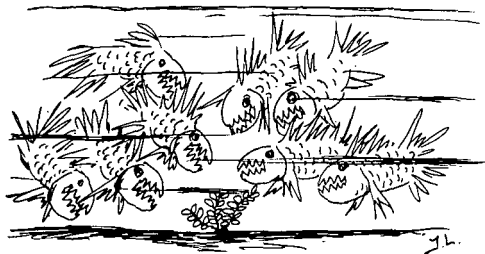
Daarbij moet bij de leiding op de praktijk gerichte deskundigheid aanwezig zijn, gepaard aan financieel inzicht, want de er aan verbonden kosten zijn vaak van doorslaggevende betekenis. Indien men kan aantonen dat de toepassing van de wilde flora niet kostenvermeerderend is, zal men weinig tegenstand ontmoeten. Is het tegengestelde waar, dan ligt de zaak moeilijker. Veel 'progressieve' wethouders en raadsleden zijn nog steeds van mening dat wilde planten 'vanzelf groeien', dus niets kosten. Dit is nog steeds een gevolg van het optreden van enkele kretenslakende lieden. Meestal weten 'kretologen' geen passende oplossingen te bieden.

Een derde zaak die de heer Zonderwijk aan de orde stelt is het invoeren van de Chinese graskarper als waterplantenverslinder. Na het lezen van het pleidooi voor die 'groenvreter', werd ik even stil. Op pagina 249, rechter kolom, regel 13, schrijft de heer Zonderwijk: 'Het is niet juist om de natuur in het vrije landschap (buiten de bebouwde kom) een handje te helpen door hier mengsels van kruidensoorten uit te zaaien. Wanneer men de gewenste flora plaatselijk toch wat op gang zou willen helpen, kan hier uitsluitend aan die soorten worden gedacht die ter plaatse voorkomen of voorkwamen'. Dus wel een Chinese meeëter, maar geen buitenplaatselijke flora inbrengen. Is dat effe gortig!

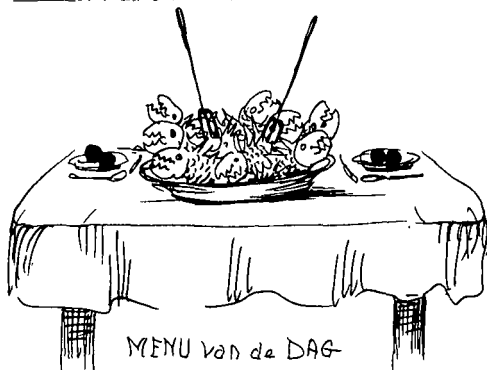
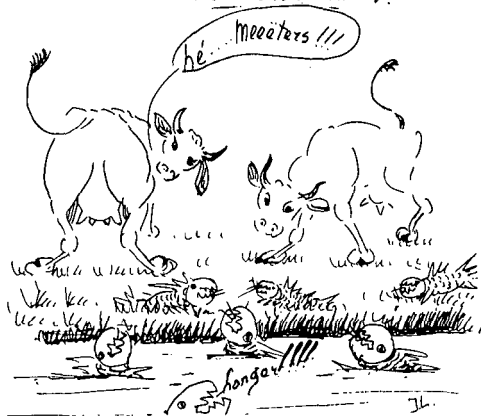
Mijn onwetendheid over de stand van onze waterplanten in sloot en plas blijkt erg groot te zijn. Blijkbaar zijn onze wateren zoals vanouds weer overdadig

Zie 20 - dit jaar Roof ik niet te schouwen

OP NAAR DE LAATSTE HAP !!

MENU van de DAG
CARPILLON de HERBE de CHINE
et des TOMATES

bezet met allerlei waterplanten. Daar verheug ik me over, want waar veel waterplanten zijn, is het water helder en zuiver.

Aan de watervervuiling, die onze waterplanten sterk decimeerde, is dus een einde gekomen. Het is daarom passend om tegenmaatregelen te nemen. Zoals gebruikelijk is, gaan we dat even regelen. We halen een vreemdelingenlegioen binnen, het legioen van de goedkope 'flapvreters'.

Misschien leveren ze in gegrillde toestand ook nog een lekkere hap. Gelukkig beperkt de vraatzucht van de graskarper zich tot de minder fraaie planten, de 'landschappelijk fraaie planten' worden ontzien. Op die manier komen we uiteindelijk eens van de lelijke soorten af. Na enige dressuur zullen we er best in slagen dat deze leerzame diersoort de zeldzame plantesoorten blijft ontzien.

Nadat ik het artikel gelezen had, kwam er langzaamaan een vage herinnering bij mij op: 'was er vroeger niet eens iemand, een zeer vernuftig persoon, die op een eiland de Opossum invoerde om de slangen te lijf te gaan? Toen de slangen op waren kwamen, de vogeltjes aan de beurt en daarna de hagedissen enz'. Ik dacht wel eens iets gelezen te hebben over de verwildering van vreemde dieren in bestaande situaties, b.v. geiten, konijnen, muskusratten e.d., maar ach wat schrijf ik allemaal! We hebben de natuur al zodanig in disorde gebracht, dat die stomme graskarper er nog wel bij kan, temeer omdat het sexleven van die dieren in onze wateren volkomen is uitgeblust.

Adres van de schrijver:

Tekeningen van de schrijver